

kim benzerlikler bulunmakla birlikte aynı eser sayılmalarını imkânsız kılan pek çok fark vardır. Nitekim kırk fasıllık bu eserin baştan altı faslı *Deḳā'ıku'l-ḥaḳḳā'ıḳ*'te olduğunun aksine, âyet ve hadisler yerine süfî imam ve şeyhlerin sözleriyle başlar. XVI. fasılda Kuran'ın mahlûk olup olmadığına dair (bk. HALKUL-KUR'ÂN) Mu'tezile ile Sünnîler'in karşı görüşleri yer alır (eserin yazmaları için bk. Alexander von Kégl, *ZDMG*, LX [1906], s. 549-592, Suppl. Persan, nr. 115).

BİBLİYOGRAFYA :

Keşfü'z-zunûn, I, 66, 737, 856; II, 159, 1362; E. Blochet, *Catalogue des manuscrits Persans de la Bibliothèque Nationale*, Paris 1905, I, 96, nr. 143; *Osmanlı Müellifleri*, I, 26; Bediüzzaman Firûzânfer, *Şerh-i Meşnevî*, Tahran 1346 hş., Önsöz; *The Alphabetic Catalogue of MSS found by 1959-1963 Expedition in Gorno-Badakhshan Autonomous Region* (nşr. B. G. Gafurov—A. M. Mirzoev), Moskova 1967, s. 94; Münzevî, *Fihrist*, I, 41; Abdülbâki Gölpinarlı, *Mevlâna Müzesi Kataloğu*, Ankara 1971, II, 53, 162; Nabibaxş Qazi, "A rare manuscript of Daḳâ'ıq at-Ṭarîḳ-a Persian mathnawî by Ahmed-e Rûmî", *Proceedings of the 27 th International Congress of Orientalists, Ann Harbor 1967*, Wiesbaden 1971, s. 279; J. E. Bregel, *Persidskaya Literatura*, Moskova 1973, s. 1334-1335; Alexander von Kégl, "Zu Blochet, *Catalogue des manuscrits persans*", *ZDMG*, LX (1906), s. 549-592; a.m.f., "Daḳâ'ıqu'l-Ḥaḳḳâ'ıq", a.e., s. 590 vd.; Louis Massignon, "La Légende de Hallacé Mansur en pays Turcs", *REI* (1941-1946), s. 111; Alphons C. M. Hamer, "An Unknown Mavlawî-Poet: Ahmad-i Rûmî", *Studia Iranica*, III, Leiden 1974, s. 229-249; a.m.f., "Ahmad-i Rûmî", *EI² Suppl.* (İng.), s. 49-50.

TAHSİN YAZICI

AHMED b. SÂLİH et-TABERÎ

(أحمد بن صالح الطبري)

Ebû Ca'fer Ahmed b. Sâlih et-Taberî el-Mısrî (ö. 248/862)

Mısırlı hadis hâfızı.

Babası Taberistanlı bir asker olduğu için İbnü't-Taberî diye de tanınır. Mısır'da doğdu. Hicaz, Yemen, Irak ve Suriye bölgelerinde hadis tahsil ettikten, kıraat ilmini de Verş ve Kâlûn'dan öğrendikten sonra Mısır'a döndü, ilmini orada yaymaya başladı. Muhaddis ve hâfız* olduğu kadar kâri*, fakih ve nahivci olarak da kabul edilir. İlel* ve ihtilâfî'l-hadis* konularında mütehassistti. Özellikle Mısır ve Hicazlı hadis âlimleri kanalıyla gelen hadisleri çok iyi biliyordu.

Henüz kırk yaşına gelmeden hadis rivayet etmeye başladı. Mısır merkez olmak üzere Bağdat, Şam, Antakya ve diğer birçok yerde ders verdi. Âdil olduğunu iki şahit ile ispat edenlere ve sakalı çıkmış bulunanlara hadis rivayet ediyordu. Sakalsız olmasına rağmen kendisini imtihanâ tâbi tuttuğu ve başarılı olduğuna inandığı Ebû Dâvûd'un oğlu Abdullah'a da rivayette bulunmuştur. Zührlî ve Ebû Zür'a ed-Dımaşkî gibi birçok büyük muhaddisin hadis rivayet ettiği Ahmed b. Sâlih'ten Buhârî de yirmi sekiz hadis rivayet etmiştir. Ayrıca Buhârî onun güvenilir bir muhaddis olduğunu ve kendisine yöneltilen tenkitlerin hiçbir delile dayanmadığını söylemiştir. Bütün kaynaklar İbnü't-Taberî'nin sika* olduğu noktasında müttefiktir. Ancak kibirli oluşu, yegâne kusuru olarak zikredilir. Her ne kadar Nesâî onu cerhetmiş ise de bu cerh*, Nesâî'yi meclisinden kovduğu için aralarındaki kırgınlıktan ileri geldiğine hükmedilerek, itibar görmemiştir. İbn Maîn'in cerhi ise gerçekte ona değil, hadis uydurmakla mâruf olan Mekke şeyhi Ahmed b. Sâlih eş-Şemmûnî'ye (Şemmûmî) yöneliktir. Zira İbnü't-Taberî birçok konuda İbn Maîn seviyesinde görülmüş, hatta Mısır ve Hicazlılar'ın rivayet ettiği hadisleri İbn Maîn'den daha iyi bildiği kabul edilmiştir. Ahmed b. Sâlih'in sağlam ve güvenilir bir muhaddis olduğunu gösteren bir husus da İbn Zebâle'den yüz bin kadar hadis yazdıktan sonra onun hadis uydurduğunu anlayınca bütün hadislerini terketmesidir.

Kaynaklarda *Kitâbü's-Şahâbe* adlı bir eserinden bahsedilmektedir. İbnü't-Taberî Mısır'da vefat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, II, 6; *el-Cerh ve't-ta'dil*, II, 56; Hatib, *Târîhu Bağdâd*, IV, 195-202; *Ṭabaḳâtü'l-Hanâbile*, I, 48; Kâdî İyâz, *Tertîbü'l-medârik* (nşr. M. Tâvit et-Tancî), Rabat 1383/1963, IV, 38-39; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 496; a.m.f., *A'lâmü'n-nübelâ*, XII, 160-177; a.m.f., *Mizânü'l-İ'tidâl*, I, 104; a.m.f., *Ma'rifetü'l-kurrâ* (Câdelhak), I, 152; Sübkî, *Ṭabaḳâtü's-Şâfi'iyye*, Kahire 1324, I, 186; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, I, 39-42.

KEMAL SANDIKÇI

AHMED SÂRBÂN

(bk. SÂRBÂN AHMED).

AHMED es-SÂVÎ

(bk. SÂVÎ, Ahmed b. Muhammed).

AHMED b. SELEME

(أحمد بن سلمة)

Ebû'l-Fazl Ahmed b. Seleme b. Abdillâh el-Bezzâz (Bezzâr) en-Nisâbüri (ö. 286/899)

Tanınmış hadis hâfızı.

İmam Müslim'in Belh ve Basra'ya yaptığı yolculuklarda ona arkadaşlık etti. Kuteybe b. Saîd, İshak b. Râhûye, Osman b. Ebû Şeybe, Ebû Küreyb, Ahmed b. Menî gibi birçok meşhur âlimden hadis aldı. Devrin ünlü muhaddisi Kuteybe b. Saîd'in yanına gidip ondan hadis okumak istediği zaman, çok sevdiği oğlundan ayrılmak istemeyen babası, bu seyahatin gerekli olup olmadığı hususunu da İshak b. Râhûye ile istişare etti. İshak b. Râhûye'nin, Ahmed'in kendisinden çok şey öğrendiğini, ancak Kuteybe'nin de farklı kişilerden elde ettiği bilgileri bizzat ondan öğrenmesinin isabetli olacağını söylemesi üzerine, memleketi dışında hadis tahsil etmesi için babası ona izin verdi. Kendisinden de Ebû Zür'a er-Râzî, İbn Vâre, Ebû Hâtim er-Râzî gibi hocaları ve Ebû Hâmid b. Şarkî, Yahyâ b. Mansûr ve diğer öğrencileri hadis rivayet etmişlerdir. Âdil ve emin olmasının yanı sıra hadiste hüccet* unvanına da sahip bulunan Ahmed b. Seleme'nin Müslim'in *Şahîh*'ine benzer bir müstahrec* olduğu bilinmektedir. *Şahîh* adı da verilen bu eser günümüze ulaşmamıştır. 232 (846-47) yılında Bağdat'ta hadis imlâ* ettiğini Hatib el-Bağdâdî kaydetmektedir. Sık sık gidip hadis okuttuğu Bağdat'ta vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

el-Cerh ve't-ta'dil, II, 54; Hatib, *Târîhu Bağdâd*, IV, 186-187; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIII, 373; a.m.f., *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 637-638; a.m.f., *el-İber*, I, 412; Süyûtî, *Ṭabaḳâtü'l-huffâz* (Ömer), s. 279; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 192; Kettânî, *er-Risâletü'l-müsteṭrafe*, s. 28.

İSMAİL L. ÇAKAN

AHMED-i SERHENDÎ

(bk. İMÂM-ı RABBÂNÎ).

AHMED b. SİNÂN

(أحمد بن سنان)

Ebû Ca'fer Ahmed b. Sinân b. Esed el-Kattân el-Vâsıtî (ö. 259/872-73)

Tanınmış hadis hâfızı.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Vekî b. Cerrâh, Abdurrahman b. Mehdî, Yahyâ b. Saîd el-Kattân ve İmam Şâfiî gibi devrinin şöhretli muhaddislerinden